

ADAM JASZCZ
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
adjaszcz@kul.lublin.pl
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2282-1523>

PRAWNOKANONICZNA OCHRONA OSOBY ZAWIADAMIAJĄCEJ
O ZANIEDBANIACH BISKUPA KOŚCIOŁA ŁACIŃSKIEGO
ZGODNIE Z *MOTU PROPRIO* VELM

THE LEGAL CANONICAL PROTECTION OF A PERSON REPORTING
THE NEGLIGENCE OF A LATIN CHURCH BISHOP
ACCORDING TO *MOTU PROPRIO* VELM

Abstract. This article answers the question of what is the legal protection of a person reporting the negligence of a bishop of the Latin Church. The Apostolic Letter *Motu Proprio* of Pope Francis *Vos estis lux mundi* considers it a crime for an ecclesiastical superior to obstruct investigations against a clergyman accused of a *contra sextum cum minoribus* crime, which is why it is important for the creation of a uniform law protecting minors. Unfortunately, people reporting a crime may face a lack of understanding, or even abuse of power on the part of those receiving information. It is therefore necessary to examine which subjective rights fall within the scope of the legal protection of the person reporting negligence. The author suggests refining the existing provisions strengthening legal protection.

Keywords: negligence; bishop of the Latin Church; crime; legal protection.

WPROWADZENIE

List apostolski *motu proprio Vos estis lux mundi*¹ z 7 maja 2019 r. należy uznać za ważny krok w tworzeniu jednolitego prawa chroniącego w Kościele

¹ FRANCESCO, *Lettera Apostolica in forma di Motu Proprio Vos estis lux mundi* (7.05.2019), „L'Osservatore Romano” (10.05.2019), s. 10; tekst polski: BIURO DELEGATA KEP DS. OCHRONY DZIECI I MŁODZIEŻY, *Odpowiedź Kościoła na dramat wykorzystania seksualnego małoletnich. Aspekt prawny, dokumenty i komentarze*, red. P. Studnicki, M. Dalgiewicz, Zabki: Wydawnictwo Apostolicum 2020, s. 46-56 [dalej: VELM]; więcej na temat VELM zob.: R. RODRÍGUEZ-OCAÑA,

osoby małoletnie. Jedną z kluczowych zmian wprowadzonych przez papieża Franciszka jest wyraźne uznanie za przestępstwo utrudnianie przez przełożonego kościelnego dochodzeń przeciwko duchownemu oskarżonemu o przestępstwo *contra sextum cum minoribus*.

Kościół jako instytucja ludzka zмага się z podobnymi wyzwaniem, jakie dotyczą instytucje cywilne. Do najpoważniejszych należy zaliczyć niebezpieczeństwo nadużywania władzy. W sytuacji złożenia zawiadomienia o ewentualnych zaniedbaniach przełożonego kościelnego istnieje potrzeba ochrony prawnej osoby składającej zawiadomienie, tak aby nie stała się ona przedmiotem jakichkolwiek niesprawiedliwych działań ze strony podmiotów sprawujących władzę lub kogokolwiek innego. Przedmiotem artykułu jest odpowiedź na pytanie, na czym polega ochrona prawna osoby składającej zawiadomienie w sprawie biskupa Kościoła łacińskiego? Jakie prawa podmiotowe wchodzi w zakres tej ochrony?

1. ZAWIADOMIENIE DOTYCZĄCE BISKUPA KOŚCIOŁA ŁACIŃSKIEGO

Zawiadomieniem jest przekazanie wiarygodnej informacji o działaniach lub zaniechaniach, podejmowanych w celu zakłócenia lub uniknięcia postępowań cywilnych lub kanonicznych, administracyjnych lub karnych, przeciwko duchownemu i osobie konsekrowanej, którzy popełnili przestępstwo *contra sextum cum minoribus* (VELM, art. 1b). Przepisy pozwalają na procedowanie w przypadku biskupa Kościoła łacińskiego, który po zapoznaniu się z wiarygodną informacją o ewentualnym przestępstwie swojego podwładnego, nie podjął przewidzianych prawem działań, lub – co więcej – utrudniał postępowanie (por. VELM, art. 8). Przedmiotem zawiadomienia mogą stać się również zaniechania polegające na niezachowaniu należytej staranności².

El motu proprio 'Vos estis lux mundi', „Ius Canonicum” 2019, nr 118, s. 825-884; J. A. RENKEN, *'Vos estis lux mundi': The evolution of the Church's response to sexual abuse and its cover-up after the Vatican summit*, „Studia Canonica” 2019, nr 2, s. 627-658; D. G. ASTIGUETA, *Lettura di 'Vos estis lux mundi'*, „Periodica de re canonica” 2019, nr 3, s. 517-550; G. COMOTTI, *I delitti contra sextum e l'obbligo di segnalazione nel Motu proprio 'Vos estis lux mundi'*, „Ius Ecclesiae” 2020, nr 1, s. 239-268; L. ESCHLBÖCK, *Zur Bekämpfung des sexuellen Missbrauchs: das Motu proprio 'Vos estis lux mundi'*, „Erbe und Auftrag” 2021, nr 1, s. 73-88.

² Według A. D'Auria niedbałość w zarządzaniu może skutkować nieumyślną winą prawną, czyli takim postępowaniem, które prowadzi podmiot do naruszenia prawa, aczkolwiek dzieje się to w sposób bezpośrednio niezamierzony. Por. A. D'AURIA, *L'imputabilità nel diritto penale canonico*, Roma: Pontificia Università Lateranense 1997, s. 132. Wymagana w prawie kanonicznym staranność (*omissio debitae diligentiae*) oznacza zwykłą, powszechnie stosowaną przez przeciętnego człowieka

Zgodnie z Kodeksem Prawa Kanonicznego z 1983 r.³ na biskupie diecezjalnym oraz osobach z nim zrównanych ciąży obowiązek rządzenia (kan. 391 § 1). „Działania lub zaniechania” przełożonego, o których mowa w przepisach VELM, dotyczą władzy wykonawczej (*potestas executiva*), będącej częścią władzy rządzenia (kan. 135 § 1). Organy tej władzy mają obowiązek wprowadzania w życie przepisów ustawy oraz czuwanie nad ich przestrzeganiem za pomocą środków administracyjnych i odpowiedniej organizacji urzędów⁴. W przypadku zawiadomienia chodzi o zaniechania we wprowadzaniu w powierzonym sobie Kościele partykularnym przepisów o ochronie dzieci i młodzieży przed przestępstwami natury seksualnej, zwłaszcza listu apostołskiego *motu proprio Sanctitatis sacramentorum tutela*⁵, w którym najwyższy ustawodawca ogłosił normy postępowania w wypadkach przestępstw *contra sextum cum minoribus*, zarezerwowanych do osądu dla Kongregacji Nauki Wiary. Art. 16 SST stanowi, że po otrzymaniu wiadomości o przestępstwie, należy przeprowadzić dochodzenie wstępne, jeżeli wiadomość o przestępstwie jest „przynajmniej prawdopodobna” (*saltem verisimilis*). Gdyby nie znaleziono podstaw dla uznania prawdopodobieństwa przedmiotowej wiadomości, można dalej nie procedować, zachowując jednak dokumentację i sporządzając notę wyjaśniającą podstawy takiej decyzji (por. kan. 1717).

Władzę wykonawczą biskup diecezjalny sprawuje osobiście lub przez wikariuszy generalnych i biskupich. W Kościele łacińskim pełnią posługę również biskupi tytularni (kan. 376), a wśród nich biskupi koadiutorzy i biskupi pomocniczy, których biskup diecezjalny powinien ustanowić wikariuszami generalnymi lub przynajmniej biskupimi (kan. 406 § 2). Zaniechania w sprawowaniu przez nich władzy mogą stać się przedmiotem zawiadomienia

dbałość. Jednakże od obowiązku zwykłej staranności należy odróżnić zobowiązanie wynikające z przynależności do pewnej kategorii osób czy też pełnionego urzędu. Por. A. CALABRESE, *Diritto penale canonico*, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 1996, s. 47. Należy uznać za większą odpowiedzialność tej osoby, która otrzymała w Kościele święcenia biskupie oraz misję kanoniczną do sprawowania władzy.

³ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), „Acta Apostolicae Sedis” [dalej: AAS] 75(1983), pars II, s. 1-317; tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań: Pallottinum 1984 [dalej: KPK/83]; znowelizowana Księga VI cytowana za: *Nuovo Libro VI del Codice di Diritto Canonico*, 01.06.2021, testo in lingua latina, <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2021/06/01/0348/00750.html#la> [dostęp: 11.08.2021].

⁴ T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 1: *Zagadnienia wstępne i normy ogólne*, Olsztyn: Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne 2015, s. 271.

⁵ IOANNES PAULUS PP, *Litterae Apostolicae motu proprio datae quibus Normae de gravioribus delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis promulgantur, Sacramentorum sanctitatis tutela* (30.04.2001), AAS 93 (2001), s. 737-739 [dalej: SST].

w świetle przepisów VELM. Czy od strony prawnej możliwa jest sytuacja, w której winnym zaniedbań będzie wyłącznie biskup pomocniczy sprawujący urząd wikariusza generalnego lub biskupiego? Jeśli biskup koadiutor lub biskup pomocniczy naruszyliby zasadę jednolitego zarządu diecezją⁶ – realizowaną poprzez trwanie z biskupem diecezjalnym w zgodnej i owocnej współpracy – poprzez zatajenie wiarygodnej informacji na temat przestępstwa, ich działania powinny stać się przedmiotem zawiadomienia. W takiej sytuacji trudno jest dopatrzeć się winy biskupa diecezjalnego. Prowadzący dochodzenie powinien zbadać, dlaczego biskup pomocniczy nie zachował zasady jednolitego zarządu diecezją. Jeśli jednak zasada została zachowana, odpowiadają prawnie ci biskupi, którzy dopuścili się zaniedbań, w pierwszej kolejności – biskup diecezjalny.

2. OCHRONA PRAWNA OSOBY SKŁADAJĄCEJ ZAWIADOMIENIE

Ochrona prawna to działania podejmowane w celu ochrony porządku prawnego i praw podmiotowych wszystkich wiernych⁷. Zwykle odbywa się ona za pomocą środków troski pasterskiej, jakimi dysponują przełożeni oraz przez sprawowanie władzy wykonawczej. Gdy jest to konieczne, porządek prawny przywraca się przy pomocy sankcji karnych. Środki te nie wystarczają w razie powstania sporu co do uprawnień osób fizycznych lub prawnych albo wątpliwości co do faktów prawnych. Takie spory rozstrzyga władza sądowa⁸.

2.1. Ochrona porządku prawnego

Porządek prawny Kościoła związany jest z istnieniem władzy ustawodawczej. Prawo z jednej strony charakteryzuje się ciągłością, z drugiej dynamizmem, przejawiającym się w reformowaniu dziedzin życia kościelnego,

⁶ Por. CONGREGAZIONE PER I VESCOVI, *Directorio per il ministero pastorale dei vescovi Apostolorum successores* (22.04.2004), Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 2004; tekst polski: KONGREGACJA DS. BISKUPÓW, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów Apostolorum successores*, [w:] *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. Kacprzyk, M. Sitarz, Lublin: Wydawnictwo KUL 2006, s. 517-711, nr 70. Więcej na temat zasady jednolitego zarządu diecezją zob. A. VIANA, *El gobierno de la diócesis según derecho en el directorio Apostolorum successores*, „Ius Canonicum” 2006, nr 92, s. 639-659.

⁷ E. GÜTHOFF, *Protección jurídica*, [w:] *Diccionario enciclopédico de derecho canónico*, red. S. Haering, H. Schmitz, tłum. R. H. Bernet, Barcelona: Herder 2008, s. 715.

⁸ T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 4: *Doczesne dobra Kościoła, sankcje w Kościele, procesy*, Olsztyn: Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne 2016, s. 159.

które tego wymagają. Już w starożytności chrześcijańskiej nadużycia seksualne wobec małoletnich uważano za poważne przestępstwo, a wczesnośredniowieczne księgi pokutne traktowały relację seksualną z małoletnimi jako jeden z poważnych grzechów wymagających długiej pokuty⁹. Zarówno Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917¹⁰ jak i obecny kodeks jeszcze przed nowelizacją (por. kan. 1395 § 2), uwzględniły wielowiekową doktrynę w tej materii, jednak nie zapobiegło to kryzysowi w dziedzinie ochrony dzieci i młodzieży przed przestępstwami natury seksualnej. Trafną diagnozę przyczyn tego kryzysu, zaistniałego pomimo klarowności w moralnej i prawnej ocenie przestępstw *contra sextum cum minoribus*, przedstawił papież Benedykt XVI. Stwierdził on, że od połowy lat 60. zaprzestano stosowania kościelnego prawa karnego, ponieważ „panowało przekonanie, że Kościół nie może już być Kościołem prawa, ale Kościołem miłości; nie powinien więc karać”. Papież senior zwrócił też uwagę na niedoskonałości kościelnego prawa karnego¹¹.

W obliczu kryzysu kolejni papieże: Jan Paweł II, Benedykt XVI i Franciszek oraz podległe im dykasterie wprowadzali nowe przepisy i wytyczne, mające na celu prewencję i wyeliminowanie nadużyć. Ochrona prawna osoby składającej zawiadomienie oznacza w pierwszej kolejności sumienne aplikowanie przez przełożonych kościelnych przepisów i wytycznych, mających na celu ukaranie przestępców oraz zagwarantowanie praw podmiotowych tejże osoby. Sprawowanie przez niektórych wiernych władzy na mocy urzędu lub zleconej misji nie może się wiązać z jakimkolwiek działaniem zakłócającym porządek prawny. Postanowienia świętych pasterzy, gdy działają jako reprezentanci Chrystusa oraz kierujący Kościołem, „wierni, świadomi własnej odpowiedzialności, obowiązani są wypełniać z chrześcijańskim posłuszeństwem” (kan. 212 § 1). Pasterz całego Kościoła i najwyższy ustawodawca stwierdza, że przestępstwa związane z wykorzystywaniem seksualnym powodują u ofiar szkody fizyczne, psychiczne i duchowe oraz szkodzą wspólnocie wiernych. Przeciwdziałanie tym zjawiskom, w jakichkolwiek formach, wymaga konkretnych i skutecznych działań i ta odpowiedzialność „spoczywa przede wszystkim na następcach Apostołów” (VELM, *Wprowadzenie*).

⁹ Por. J. DOCHNALIK, *Prawo kanoniczne wobec nadużyć seksualnych duchownych względem dzieci i młodzieży*, „Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka” 2015, nr 14, s. 51-52.

¹⁰ Por. *Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus*, Città del Vaticano: Typis Polyglottis Vaticanis 1918 [dalej: KPK/17], kan. 2359 § 2.

¹¹ BENEDYKT XVI, *Światłość świata. Papież, Kościół i znaki czasu. W rozmowie z Peterem Seewaldem*, Kraków: Wydawnictwo Znak 2011, s. 37-38.

Biskupi mają więc obowiązek egzekwowania przepisów wydanych przez najwyższego ustawodawcę, a osoba poszkodowana ma prawo do zgłoszenia swojej krzywdy zgodnie z przepisami w taki sposób, aby nie była ona narażona na działania nielegalne i niegodziwe ze strony kogokolwiek¹².

W pierwszej kolejności na biskupie diecezjalnym ciąży obowiązek rozważania opieki duszpasterskiej nad wszystkimi wiernymi (kan. 383 § 1), a znowelizowana księga VI KPK/83 zawiera nieistniejący wcześniej paragraf dodany do kan. 1311 zobowiązujący każdego przełożonego w Kościele do troski i promowania dobra w powierzonych sobie wspólnotach. Ma to być realizowane poprzez miłość pasterską, przykład życia, radę i zachętę oraz, jeśli jest to konieczne, poprzez wymierzanie lub zadeklarowanie kar, dokonywane zawsze zgodnie z przepisami prawa i zastosowaniem słuszności kanonicznej¹³. Także art. 5 VELM zobowiązuje biskupów do troski o osoby składające zawiadomienie, przejawiającej się w przyjęciu, wysłuchaniu i wsparciu, również za pośrednictwem właściwych służb; pomocy duchowej; pomocy medycznej, terapeutycznej i psychologicznej, w zależności od konkretnego przypadku; oraz ochronie wizerunku i sfery prywatnej zaangażowanych osób, jak również poufności danych osobowych.

2.2. Zakazy wprowadzone przez VELM

„Z wyjątkiem tego, co przewiduje kan. 1390 KPK i kan. 1452 i 1454 KKKW, szkodzenie, represje lub dyskryminacja z powodu złożenia zawiadomienia jest zabronione” (VELM, art. 4 § 2). Przepis ten należy interpretować jako normę i miarę tego, co się komu należy zgodnie z zasadą legalnej sprawiedliwości. Ochrona prawna osoby składającej zawiadomienie została unormowana za pomocą ustawy zakazującej, czyli takiej, która zabrania czynu złego czy to ze swojej istoty, czy też okoliczności, szkodliwego dla społeczności¹⁴. Taka osoba ma prawo do ochrony przed wymienionymi w ustawie przejawami zła. Warunkiem uznania czynu za złamanie zakazu jest wykazanie, że złożenie zawiadomienia stało się czynnikiem wywołującym skutek polegający na szkodzeniu, represji lub dyskryminacji.

¹² Duchowni mają kodeksowy obowiązek czci i posłuszeństwa wobec papieża (por. kan. 273), co od strony praktycznej oznacza m.in. sumienne wykonywanie jego legalnych postanowień.

¹³ „Qui Ecclesiae praeest bonum ipsius communitatis singulorumque christifidelium tueri ac promovere debet caritate pastoralis, exemplo vitae, consilio et adhortatione et, si opus sit, etiam poenarum irrogatione vel declaratione, iuxta legis praecepta semper cum aequitate canonica applicanda, prae oculis habens iustitiae restitutionem, rei emendationem et scandalum reparationem” (kan. 1311 § 2).

¹⁴ Por. T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne*, t. 1, s. 208.

W przypadku złamania zakazu ustawodawca kwalifikuje takie czyny jako działania lub zaniechania, mające na celu zakłócanie lub uniknięcie dochodzeń przeciwko duchownemu w związku z przestępstwami i podlegają one postępowaniu administracyjnemu ustanowionemu w art. 1 § 1 pkt. b VELM. Zakazy dotyczą tych samych podmiotów, które mogą zostać pociągnięte do odpowiedzialności prawnej wskutek złożonego zawiadomienia, m.in. biskupów Kościoła łacińskiego i osób z nimi zrównanych (por. VELM, art. 6).

Nie ulega wątpliwości, że biskup łamiący zakazy odpowiada prawnie zgodnie z ustalonym postępowaniem. Działania szkodzące, represyjne lub dyskryminujące mogą być jednak spowodowane przez innego duchownego lub osobę świecką. Gdyby zakazane działania zostały zrealizowane na zlecenie lub za wiedzą biskupa, doszłoby do klasycznego sprawstwa moralnego, zakładającego udział w działaniu więcej niż jednego sprawcy (por. kan. 1329), tym samym wobec podmiotów wymienionych w art. 6 należałoby zastosować procedurę administracyjną. W innych przypadkach, gdyby biskup dowiedział się o zakazanych działaniach wobec osoby składającej zawiadomienie, jako odpowiedzialny za ochronę porządku prawnego w swojej diecezji powinien udzielić jej pomocy.

Gdy zawiadomienie o złamaniu zakazów dotyczy biskupa Kościoła łacińskiego, władza, która otrzymuje zawiadomienie, przekazuje je Stolicy Apostolskiej oraz metropolicie prowincji kościelnej, w której biskup podejrzany o zaniechania posiada stałe zamieszkanie (VELM, art. 8 § 1). Jeśli biskup jest jednocześnie metropolitą, zawiadomienie zostaje przekazane do Stolicy Apostolskiej, jak również najstarszemu nominacją biskupowi sufraganowi¹⁵. Taką samą procedurę stosuje się w przypadku nieobsadzenia stolicy metropolitalnej (VELM, art. 8 § 2). Gdy zawiadomienie dotyczy biskupa pełniącego urząd legata papieskiego, jest ono przekazywane bezpośrednio do Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej (VELM, art. 8 § 3). W każdym z tych przypadków zawiadomienie może być skierowane do Stolicy Apostolskiej bezpośrednio lub za pośrednictwem przedstawiciela papieskiego (VELM, art. 3 § 3).

2.2.1. Zakaz wyrządzania szkody

Wyrządzanie szkody innej osobie jest działaniem sprzecznym z prawem naturalnym¹⁶, dlatego prawo kanoniczne zobowiązuje każdego, kto czynnością

¹⁵ W takim przypadku na najstarszego nominacją biskupa sufragana nakłada się obowiązki przewidziane w przepisach VELM dla metropolitów.

¹⁶ M. CHALMERS, *The remedy of harm in accord with can. 128*, „*Studia Canonica*” 2004, nr 1, s. 113.

prawną albo jakąkolwiek inną czynnością – dokonaną z winy umyślnej lub nieumyślnej – taką szkodę wyrządził, do jej naprawienia. (kan. 128). W prawie kanonicznym nie istnieje własna definicja szkody, dlatego należy jej szukać w nauce prawa rozumianej szerzej. Z. Banaszczyk stwierdza, że szkoda (*damnum*) to „każdy uszczerbek w dobrach prawnie chronionych, tak majątkowy (szkoda *sensu stricto*), jak i niemajątkowy (krzywda)”¹⁷. Szkoda może mieć charakter materialny, jak też moralny lub duchowy. Wiąże się z naruszeniem dóbr naturalnych, do których zaliczamy życie, zdrowie, wolność, cześć, majątek. Szkoda może przejawiać się jako rzeczywista strata poniesiona przez poszkodowanego (*damnum emergens*) oraz hipotetycznie, jako utracona korzyść, która w sposób niesprawiedliwy nie została uzyskana przez poszkodowanego¹⁸.

Zgodnie z kan. 128 szkodę wyrządza ten, kto działa świadomie i dobrowolnie bądź nieświadomie, czyli przez przeoczenie, nieuwagę, błąd, brak informacji¹⁹. W myśl art. 2 § 2 VELM szkodę względem osoby składającej zawiadomienie można wyrządzić tylko świadomie i dobrowolnie, działając złośliwie, ponieważ podejmuje się działanie z powodu złożenia zawiadomienia.

Szkodę wyrządza ten, kto działa bezprawnie (*illegitime*), tzn. niesprawiedliwie i wbrew obowiązującym przepisom. Już rzymski jurysta Ulpian sformułował zasadę, że działanie zgodne z prawem nie pociąga za sobą obowiązku naprawienia szkody²⁰. Przykładowo, prowadzący dochodzenie zgodnie z przepisami VELM powinien dopuścić dowód z dokumentów lub przyjąć zeznania świadków, jeśli dostarczają one informacji dotyczących faktów o istotnym znaczeniu dla rozstrzygnięcia sprawy, nawet jeśli odbierają one dobre imię poszkodowanemu i są przez niego postrzegane jako szkoda moralna.

2.2.2. Zakaz stosowania represji

Etymologicznie słowo „represja” pochodzi od łacińskiego terminu *reprimō -pressi -pressum* i posiada szereg znaczeń: 1) hamować, wstrzymywać;

¹⁷ Z. BANASZCZYK, *Szkoda*, w: *Wielka Encyklopedia Prawa*, red. B. Hołyst, Warszawa: Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza 2005, s. 1010.

¹⁸ P. MAJER, *Rekurs o naprawienie szkody z tytułu nielegalności aktu administracyjnego*, „Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie” 2011, t. 4, s. 80.

¹⁹ T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne*, t. 1, s. 266.

²⁰ „Quae iure potestatis a magistratu fiunt, ad iniuriarum actionem non pertinent”. ULPIANUS, lib. 57 ad edict., D. 47,10,13 [w:] *Corpus Iuris Civilis, Codex Iustinianus*, t. 2, red. P. Krüger, Berlin: Hildesheim 1954.

2) stłumić, zgnieść; 3) uciskać, gnębić; 4) ograniczać; 5) odeprzeć, odpędzić²¹. Oznacza więc środki stosowane wobec kogoś jako forma odwetu lub naciśku, podejmowane w celu prześladowania czy nawet sterroryzowania²². Zakaz stosowania represji nie wiąże się z rozumieniem tego słowa w naukach prawnych jako zespołu sankcji (kar), jeśli prawowita władza wymierza lub deklaruje sankcję zgodnie z ustawą karną lub nakazem karnym. Represja karna, zredagowana w konkretnej normie, staje się słuszną reakcją ustawodawcy na czyny społecznie szkodliwe. Już w prawie rzymskim władza publiczna, obok stosowania środków prewencyjnych, zapobiegała przestępczości poprzez stosowanie środków przymusu i karcenia opornych według własnego uznania. Polegało to na wymierzaniu kar, co z natury rzeczy miało charakter represyjny²³. Jednak w kanonicznym prawie karnym, nawet przy wymierzaniu represji karnej²⁴, nie chodzi o zemstę, ale doprowadzenie przestępcy do poprawy poprzez zadośćuczynienie za naruszony porządek²⁵. Jeśli jednak podmiot władzy dokonałby odwetu z powodu złożenia zawiadomienia – jak to określa papież Franciszek – „w formach pozornie legalnych”²⁶, to takie bezprawne aplikowanie kar, z pogwałceniem ogólnych zasad ich aplikowania oraz norm proceduralnych, należałoby uznać za szczególnie ciężkie złamanie zakazu.

Zakaz stosowania represji dotyczy przeciwdziałania przemocy spowodowanej złością, gniewem lub frustracją, która – jak ujmują to nauki psychologiczne – wiąże się z „asymetrią sił” między sprawcą i ofiarą²⁷. Odwet w postaci stosowania represji wobec osoby składającej zawiadomienie może być sprowokowany subiektywnym poczuciem krzywdy wywołanym tym właśnie zawiadomieniem oraz niewłaściwym rozumieniem dobra Kościoła. Konieczne jest legalne wykazanie prawdy materialnej, nawet jeśli byłaby

²¹ J. SONDEL, *Słownik łacińsko-polski dla prawników i historyków*, Kraków: Wydawnictwo Universitas 2009, s. 836.

²² Por. *Wielki słownik języka polskiego*, t. 4, red. S. Dubisz, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2008, s. 74.

²³ T. MOMMSEN, *Römisches Strafrecht*, Graz: Akademische Druck- und Verlagsanstalt 1955, s. 35.

²⁴ W KPK/17 kary ekspiacyjne były nazywane karami odwetowymi (*poenae vindicative*). Por. kan. 2286-2305.

²⁵ J. BERNAL, *Sentido y régimen jurídico de las penas expiatorias*, „Ius Canonicum” 1998, nr 76, s. 605-606.

²⁶ Por. FRANCESCO, *Fratelli tutti. Lettera Enciclica sulla fraternità e l'amicizia sociale*, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 2020, nr 242; tekst polski: https://www.vatican.va/content/francesco/pl/encyclicals/documents/papa-francesco_20201003_enciclica-fratelli-tutti.html [dostęp: 17.08.2021].

²⁷ Por. W. JEDLECKA, *Formy i rodzaje przemocy*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie” 2017, t. 11, s. 13, 26.

ona trudna do przyjęcia dla oskarżonego lub wspólnoty, oraz wszystkich przesłanek dotyczących odpowiedzialności osób, które zaniedbały swoje obowiązki. Papież Franciszek stwierdza:

Jeśli przestępca wyrządził krzywdę mnie lub drogiej mi osobie, nikt nie zabrania mi domagać się sprawiedliwości i zatroszczyć się, aby ten ciemniejszy – lub ktokolwiek inny – nie skrzywdził mnie ponownie, ani nie uczynił tej samej krzywdy innym. Powiniennem tak postępować, a przebaczenie nie tylko nie neguje tej potrzeby, lecz jej też wymaga²⁸.

Represja jest stosowaniem przymusu (*vis*) mającym na celu skrupowanie swobody czyjegoś działania poprzez stosowanie przemocy. Jeśli jest ona zewnętrzna, przymus jest fizyczny, jeśli wpływa się na wolę działającego poprzez groźbę zła, mamy do czynienia z przymusem moralnym. Może się on przejawiać poprzez groźby, uciążliwe i stałe naleganie, molestowanie, wywieranie presji, natarczywe żądania, bolesne upokarzanie, czy też dotkliwe znieważanie²⁹.

2.2.3. Zakaz dyskryminacji

Zgodnie z klasyczną definicją Boecjusza: *Persona est rationalis naturae individua substantia*³⁰, należy uznać wyjątkową godność każdego człowieka, jego autonomiczność i odpowiedzialność za swoje czyny dzięki rozumnej naturze i wolnej woli³¹. Godność osoby ludzkiej stanowi o równości wszystkich ludzi, ponieważ Bóg, Stwórca człowieka, obdarzył każdego tą samą godnością. Równość – jak stwierdza Jan Paweł II – zakłada brak jakiegokolwiek dyskryminacji, którą należy uznać za niedopuszczalną niesprawiedliwość. Przynosi ona hańbę godności osoby ludzkiej, zarówno człowiekowi doświadczającemu niesprawiedliwości, jak i jeszcze w większym stopniu temu, kto niesprawiedliwości się dopuszcza³². Obowiązki i prawa wiernych w Kościele opierają się na fundamentalnej zasadzie równości wszystkich wiernych zarówno co do godności, jak i co do udziału w pełnieniu misji Chrystusa³³.

²⁸ FRANCESCO, *Fratelli tutti*, nr 241.

²⁹ S. PAŹDZIÓR, M. SITARZ, *Przymus i bojaźń*, [w:] *Leksykon Prawa Kanonicznego*, red. M. Sitarz, Lublin: Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 2019, kol. 2400.

³⁰ BOETIUS, *Liber de persona et duabus naturis*, w: *Patrologia Latina*, t. 64, red. J. P. Migne, kol. 1343.

³¹ Por. J. OTADUY, *Quién es persona en el derecho canónico*, „Fidelium Iura” 2001, t. 11, s. 71.

³² IOANNES PAULUS PP. II, *Adhortatio apostolica post-synodalis 'Christifideles laici'* (30.12.1988), AAS 81(1989), s. 393-521, nr 37.

³³ Por. J. OTADUY, *Quién es persona*, s. 71.

Poszczególni wierni – należący do dwóch stanów: duchownego i świeckiego – wypełniają obowiązki zgodnie z zajmowaną pozycją i pełnioną funkcją, (por. kan. 207 § 2; kan. 208). Nie oznacza to wyższości jednych nad drugimi, dopuszczającej działania bezprawne, pozaprawne lub niegodziwe. W niektórych przypadkach błędne interpretowanie norm prawnych lub zła wola mogą prowadzić do nierównego traktowania osób, których czynność prawna, taka jak złożenie zawiadomienia, nie znalazła zrozumienia lub akceptacji. W żadnej sytuacji przynależność do różnych stanów lub zajmowanie różnych pozycji nie może oznaczać, że wierni, szczególnie ci wybrani spośród ludu Bożego i przeznaczeni poprzez święcenia do udziału w świętej władzy, nie wykonują swoich obowiązków rozumianych jako powinności, czyli konieczność zrobienia lub zaniechania czegoś wynikającego z nakazu moralnego lub prawnego. Żaden wierny nie może być pozbawiony praw podmiotowych lub być nierówno traktowany, gdy domaga się tego, co mu przysługuje.

Konieczne jest w szczególności wspomaganie najsłabszych członków wspólnoty Kościoła, zwłaszcza skrzywdzonych, którzy nie odnaleźli wcześniej sprawiedliwości i troski pasterskiej ze strony przełożonych. Uznaniu jednakowej godności każdego człowieka powinna towarzyszyć świadomość, że godność ludzka może być chroniona i popierana jedynie w formie wspólnotowej. Podkreśla to papież Franciszek, zzywając, aby wysiłki w celu zapobiegania i zwalczania przestępstw *contra sextum cum minoribus* były realizowane w sposób całkowicie eklezjalny, będąc wyrazem komunii, która „utrzymuje nas w jedności, w słuchaniu wzajemnym i czyni otwartymi na wkład osób, którym ten proces nawrócenia leży na sercu” (VELM, *Wprowadzenie*).

2.3. Ochrona praw podmiotowych

Prawem (*ius*) jest to wszystko, co komuś przysługuje, czego można się domagać na mocy przynależności do wspólnoty ludu Bożego, a co prawo stanowione (*lex*) powinno skutecznie zabezpieczać i gwarantować. *Ius* i *lex* są dwoma aspektami jednej rzeczywistości, ponieważ normy prawne konkretyzują powinnościowe relacje społeczne³⁴. Ochronie prawnej podlegają te prawa, które wskutek złożenia zawiadomienia należy uznać za zagrożone poprzez działania mające na celu szkodzenie, odwet lub nierówne traktowanie.

Prawem wszystkich wiernych jest prawo do należytego wymiaru sprawiedliwości (kan. 221), które wynika z naturalnego prawa człowieka do żądania

³⁴ T. GAŁKOWSKI, *Ius et Lex*, [w:] *Leksykon Prawa Kanonicznego*, kol. 1013-1014.

od władzy publicznej przywrócenia sprawiedliwości. Konieczność zagwarantowania tego prawa wynika z godności osoby ludzkiej oraz równości wszystkich ludzi. W liście dotyczącym problemu nadużyć seksualnych wśród duchownych w Chile papież Franciszek w przejmujący sposób wołał o sprawiedliwość względem poszkodowanych:

Cierpienie tych ofiar to skarga, która wznosi się do nieba, dotykająca duszy, a która przez długi czas była ignorowana, ukrywana lub wyciszana. Ale ich wołanie było silniejsze niż wszystkie środki, które próbowały je uciszyć, a jednocześnie udawały, że je rozwiązują decyzjami, które jeszcze powiększyły ich powagę, popadając we współudział³⁵.

Nikomu nie wolno bezprawnie naruszać dobrego imienia innych osób ani też prawa tych osób do ochrony własnej prywatności (kan. 220). Dobre imię, albo inaczej dobra sława (*bona fama*), to powszechny szacunek przysługujący każdemu człowiekowi na podstawie jego naturalnej godności. Pomimo zmiany mentalności wiernych w rozumieniu dobra Kościoła, ciągle istnieje niebezpieczeństwo postrzegania osób zgłaszających nadużycie jako działających przeciwko wspólnotce, szczególnie gdy zgłoszenie dotyczy biskupa. Jeśli przełożony zaniedbuje swoje obowiązki po otrzymaniu informacji o przestępstwie *contra sextum cum minoribus*, osoba, która – zgłaszając krzywdę poszukiwała sprawiedliwości i pasterskiej troski – zostaje *de facto* wbrew swoim intencjom uznana za niewiarygodną, a może nawet celowo szkodzącą Kościołowi. Jeśli ta sama osoba zgłasza zaniedbania przełożonego kościelnego, należy dążyć do przywrócenia jej dobrego imienia, jeśli zostało utracone oraz chronić je podczas procedur kanonicznych.

Ważnym krokiem w kierunku ochrony dobrego imienia składających zawiadomienie jest zniesienie obowiązku milczenia odnośnie do treści zawiadomienia (VELM, art. 4 § 3). Ten obowiązek nie dotyczy osoby zgłaszającej zawiadomienie, gdyby uznała, że upublicznienie tego faktu pomoże jej w ochronie praw podmiotowych, także prawa do dobrego imienia. Inne osoby biorące udział w procedurze z racji pełnionego urzędu cały czas objęte są tajemnicą urzędową, przy czym ujawnienie faktu sporządzenia zawiadomienia nie stanowi jej naruszenia (VELM, art. 4 § 1; por. kan. 471 n. 2; kan. 1455 § 1). Zgodnie z instrukcją papieża Franciszka *O poufności procedur prawnych* wszelkie informacje związane z postępowaniem kanonicznym mają być wykorzystywane w taki sposób, aby zagwarantować ich bezpie-

³⁵ FRANCISZEK, *Niech Duch Święty da nam łaskę nawrócenia i zadośćuczynienia. List do Ludu Bożego* (20.08.2018), „L’Osservatore Romano” wyd. pol. 2018, nr 8-9, s. 7.

czeństwo, integralność i poufność, w celu ochrony dobrego imienia, wizerunku i prywatności wszystkich osób objętych postępowaniem³⁶.

Zakazane są wszelkie działania polegające na odebraniu prawa do pełnienia niektórych urzędów i zadań kościelnych (por. kan. 228). Dopuszczenie do ich pełnienia jest równoznaczne z dopuszczeniem do udziału we władzy jurysdykcyjnej. Przełożony nie powinien usuwać kogokolwiek z urzędu z powodu złożenia zawiadomienia. Czy jednak sytuacja, w której zawiadomienie w sprawie biskupa złożyła osoba pełniąca podlegający mu urząd, nie utrudnia prowadzonych czynności? W odpowiedzi na to pytanie trzeba stwierdzić, że interpretowanie takiej sytuacji, jako okazji do wpływania na prowadzone dochodzenie, jest uzasadnione. Rozwiązanie tego problemu jest ważne także z tego powodu, że osoby pełniące niektóre urzędy kościelne (np. kanclerz kurii diecezjalnej) z racji pełnionych obowiązków mogą posiadać wiedzę o ewentualnych zaniedbaniach biskupa. W świetle obowiązujących przepisów prowadzący dochodzenie może zaproponować kompetentnej dykasterii zastosowanie odpowiednich przedsięwzięć lub środków zapobiegawczych wobec podejrzanego, jeśli przemawiają za tym fakty lub okoliczności (VELM, art. 15). Przywołaną sytuację należy uznać za okoliczność wymagającą roztropnego rozważenia, czy takie przedsięwzięcia i środki należy zastosować.

Zgodnie z powyższym można podjąć czynności prawne wobec podejrzanego. Rodzi to kolejne pytanie: czy ich zastosowanie będzie wystarczające? Urzędy kościelne sprawuje się w porządku hierarchicznym, a to zakłada konieczne i skuteczne współdziałanie z podmiotami tworzącymi ten porządek. Zgodnie z instytucją ochrony prawnej przepisy powinny dawać prowadzącemu dochodzenie możliwość zaproponowania kompetentnej dykasterii zastosowania odpowiednich przedsięwzięć także wobec osoby zgłaszającej – i pełniącej urząd kościelny – z zagwarantowaniem jej praw podmiotowych, gdyby wymagało tego dobro publiczne oraz właściwe prowadzenie dochodzenia. Takim środkiem mógłby być nakaz powstrzymania się od pełnionych zadań przez osobę sprawującą urząd, z jego jednoczesnym zachowaniem, na czas wyjaśnienia sprawy.

Narzędziem nacisku nie powinno być odbieranie wiernym świeckim prawa do pełnienia niektórych posług liturgicznych (por. kan. 230). Chodzi przede wszystkim o posługi lektora i akolity, jak też wszystkie inne funkcje liturgiczne, jeśli konkretny wierny ma wymagane przymioty, a jego posługa jest przydatna dla wspólnoty.

³⁶ SECRETARIO DI STATO DELLA SANTA SEDE, *Rescriptum ex audientia Ss.mi* (6.12.2019), „L'Osservatore Romano” 18.12.2019, s. 5.

Ostatnie z analizowanych uprawnień dotyczy duchownych, którzy zgodnie z kan. 281 § 1 zasługują na wynagrodzenie odpowiadające ich pozycji, z uwzględnieniem natury ich zadania, jak i warunków miejscowych i czasowych. Prawo to nie jest dostatecznie chronione, jeśli z powodu złożenia zawiadomienia duchowny: 1) otrzymuje wynagrodzenie wyraźnie niższe niż inni duchowni z uwzględnieniem charakteru pełnionego zadania oraz ilości miejsca i czasu; 2) jego wynagrodzenie nie jest dostosowane do zajmowanej pozycji; 3) wynagrodzenie nie wystarcza na własne potrzeby konieczne³⁷.

WNIOSKI

Ochrona prawna osoby składającej zawiadomienie polega na ochronie porządku prawnego oraz praw podmiotowych tejże osoby. W pierwszej kolejności sprawujący władzę biskupi powinni sumiennie egzekwować wszystkie przepisy wydane przez najwyższego ustawodawcę odnośnie do przestępstw *contra sextum cum minoribus*, zwłaszcza motu proprio *Sacramentorum Sanctitatis Tutela*. Ochrona prawna obejmuje te działania, które wyrażają troskę o wprowadzanie w życie przepisów ustaw oraz gwarantują ich przestrzeganie za pomocą środków administracyjnych i odpowiedniej organizacji urzędów.

Art. 4 § 2 VELM zakazuje szkodenia, stosowania represji lub dyskryminowania z powodu złożenia zawiadomienia. Oznacza to, że ochrona prawna osoby składającej zawiadomienie została unormowana za pomocą ustawy zakazującej, czyli takiej, która zabrania czynu złego – ze swojej istoty lub okoliczności – oraz szkodliwego dla społeczności. Zakazom tym podlegają biskupi Kościoła łacińskiego, a ich złamanie wiąże się z możliwością zakwalifikowania takiego postępowania jako działań mających na celu zakłócanie lub uniknięcie dochodzeń, i tym samym może stać się przedmiotem postępowania według procedury wskazanej w VELM. Biskupi mają też moralny obowiązek dopilnować, aby nikt inny takich czynności nie wykonywał.

Wśród praw podmiotowych, objętych ochroną prawną, należy wskazać: w sensie szerszym prawo do należytego wymiaru sprawiedliwości, prawo do dobrego imienia i ochrony własnej prywatności, prawo do pełnienia niektórych

³⁷ Por. SACROSANCTUM CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Decretum de presbyterorum ministerio et vita Presbyterorum ordinis* (7.12.1965), AAS 58(1966), s. 991-1024; tekst polski: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, tekst polski, nowe tłumaczenie, Poznań: Pallottinum 2002, s. 478-508, nr 20-21.

urzędów i zadań kościelnych, prawo do pełnienia niektórych posług liturgicznych oraz w przypadku duchownych: prawo do odpowiedniego wynagrodzenia.

W kontekście ewentualnych przyszłych zmian w obowiązującym ustawodawstwie należy rozważyć, czy zastosowanie środków zapobiegawczych wobec podejrzanego jest wystarczające, gdy zawiadomienie składa osoba pełniąca urząd kościelny podlegający biskupowi, którego dotyczy zawiadomienie. Urzędy kościelne sprawuje się w porządku hierarchicznym, wchodząc w różnorakie stosunki z innymi podmiotami tworzącymi ten porządek. Przepisy powinny dawać prowadzącemu dochodzenie możliwość zaproponowania kompetentnej dykasterii zastosowanie odpowiednich środków zapobiegawczych także wobec osoby składającej zawiadomienie i jednocześnie pełniącej urząd kościelny, gdyby wymagało tego dobro publiczne, właściwe prowadzenie dochodzenia, a także faktyczna ochrona prawna tej osoby.

PIŚMIENNICTWO

- ASTIGUETA Damián Guillermo: *Lettura di 'Vos estis lux mundi'*, „Periodica de re canonica” 2019, nr 3, s. 517-550.
- BANASZCZYK Zbigniew: *Szkoda*, [w:] *Wielka Encyklopedia Prawa*, red. Brunon Hołyst, Warszawa: Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza 2005, s. 1010.
- BENEDYKT XVI: *Światłość świata. Papież, Kościół i znaki czasu. W rozmowie z Peterem Seewaldem*, Kraków: Wydawnictwo Znak 2011.
- BERNAL José: *Sentido y régimen jurídico de las penas expiatorias*, „Ius Canonicum” 1998, nr 76, s. 595-615.
- CALABRESE Antonio: *Diritto penale canonico*, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 1996.
- CHALMERS Margaret: *The remedy of harm in accord with can. 128*, „Studia Canonica” 2004, nr 1, s. 111-154.
- COMOTTI Giuseppe: *I delitti contra sextum e l'obbligo di segnalazione nel Motu proprio 'Vos estis lux mundi'*, „Ius Ecclesiae” 2020, nr 1, s. 239-268.
- D'AURIA Angelo: *L'imputabilità nel diritto penale canonico*, Roma: Pontificia Università Lateranense 1997.
- DOCHNALIK Jan: *Prawo kanoniczne wobec nadużyć seksualnych duchownych względem dzieci i młodzieży*, „Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka” 2015, nr 14, s. 50-65.
- ESCHLBÖCK Laurentius: *Zur Bekämpfung des sexuellen Missbrauchs: das Motu proprio 'Vos estis lux mundi'*, „Erbe und Auftrag” 2021, nr 1, s. 73-88.
- GALKOWSKI Tomasz: *Ius et Lex*, [w:] *Leksykon Prawa Kanonicznego*, red. Mirosław Sitarz, Lublin: Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 2019, kol. 1007-1014.
- GÜTHOFF Elmar: *Protección jurídica*, [w:] *Diccionario enciclopédico de derecho canónico*, red. Stephan Haering, Heribert Schmitz, tłum. Roberto H. Bernet, Barcelona: Herder 2008, s. 715.

- JEDLECKA Wioletta: *Formy i rodzaje przemocy*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie” 2017, t. 11, s. 13-29.
- MAJER Piotr: *Rekurs o naprawienie szkody z tytułu nielegalności aktu administracyjnego*, „Teki Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie” 2011, t. 4, s. 74-91.
- MOMMSEN Theodor: *Römisches Strafrecht*, Graz: Akademische Druck- und Verlagsanstalt 1955.
- OTADUY Javier: *Quién es persona en el derecho canónico*, „Fidelium Iura” 2001, t. 11, s. 65-87.
- PAWLUK Tadeusz: *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, t. 1: Zagadnienia wstępne i normy ogólne*, Olsztyn: Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne 2015.
- PAWLUK Tadeusz: *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, t. 4: Doczesne dobra Kościoła, sankcje w Kościele, procesy*, Olsztyn: Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne 2016.
- PAŹDZIÓR Stanisław, SITARZ Mirosław: *Przymus i bojaźń*, [w:] *Leksykon Prawa Kanonicznego*, red. Mirosław Sitarz, Lublin: Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 2019, kol. 2400-2402.
- RENKEN John A.: *‘Vos estis lux mundi’: The evolution of the Church’s response to sexual abuse and its cover-up after the Vatican summit*, „Studia Canonica” 2019, nr 2, s. 627-658.
- RODRÍGUEZ-OCAÑA Rafael: *El motu proprio ‘Vos estis lux mundi’*, „Ius Canonicum” 2019, nr 118, s. 825-884.
- SONDEL Janusz: *Słownik łacińsko-polski dla prawników i historyków*, Kraków: Wydawnictwo Universitas 2009.
- VIANA Antonio, *El gobierno de la diócesis según derecho en el directorio Apostolorum successores*, „Ius Canonicum” 2006, nr 92, s. 639-659.
- Wielki słownik języka polskiego*, t. 4, red. Stanisław Dubisz, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2008.

PRAWNOKANONICZNA OCHRONA OSOBY ZAWIADAMIAJĄCEJ
O ZANIEDBANIACH BISKUPA KOŚCIOŁA ŁACIŃSKIEGO
ZGODNIE Z *MOTU PROPRIO* VELM

Streszczenie

List apostolski *motu proprio* papieża Franciszka *Vos estis lux mundi* uznaje za przestępstwo utrudnianie przez przełożonego kościelnego dochodzeń przeciwko duchownemu oskarżonemu o przestępstwo *contra sextum cum minoribus*. Zgodnie z przepisami każdy ma prawo złożyć zawiadomienie dotyczące biskupa Kościoła łacińskiego, jeśli posiada wiarygodne informacje o jego zaniedbaniach. Rozpoczyna to specjalną procedurę regulowaną przepisami *motu proprio*, mającą na celu wyjaśnienie sprawy. Istnieje pilna potrzeba ochrony prawnej osoby składającej zawiadomienie. Autor wyjaśnia, na czym polega ochrona prawna takiej osoby, analizując zagadnienie z punktu widzenia przestrzegania obowiązującego porządku prawnego oraz zagwarantowania praw podmiotowych przysługujących osobie zgłaszającej zaniedbanie.

Słowa kluczowe: zaniedbanie; biskup Kościoła łacińskiego; przestępstwo; ochrona prawna.